

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS
OF WIND MUSIC IN THE CONTEXT
OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE AND ABROAD
COUNTRIES

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State Humanitarian University
Department of wind and percussion instruments of RSHU**

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 17

**Rivne
2025**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ**

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 17

**м. Рівне
2025**

УДК 780.8 : 780.64

I – 90

Збірник наукових праць зареєстровано Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, рішення від 25.01.2024 № 183, Ідентифікатор медіа R30-02251.

Збірник наукових праць видається з 2006 року.

Друкується за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 1 травня 2025 р.)

Редакційна колегія:

Цюлюпа С.Д. – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **голова редакційної колегії;**

Палаженко О.П. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;**

Пьотр Лято – доктор мистецтвознавства, професор, м. Краків, Польща;

Карпак А.Я. – доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;

Качмарчик В.П. – доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;

Рада Славінська – доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;

Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;

Громченко В.В. – доктор мистецтвознавства, професор, м. Дніпро;

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;

Вовк Р.А. – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;

Буркацький З.П. – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Одеса;

Овчар О.П. – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Харків;

Слупський В.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Київ;

Цюлюпа Н.Л. – кандидат педагогічних наук, доцент, м. Рівне;

Закопєць Л.М. – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Львів.

Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. Збірник наукових праць. Випуск 17 / Упорядник С.Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2025. – 104 с.

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на духових інструментах.

Наукові статті висвітлюють корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких закладів вищої освіти і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 780.8 : 780.64

**Збірник індексується в міжнародних науково-метричних базах
Google Scholar та Academic Resource Index Research Bib.**

*За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.
Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

З М І С Т

Історія та теорія музичного мистецтва

Вовк Р.А., Заболотний П.О. В'ячеслав Тихонов – життєвий та творчий портрет виконавця, педагога, корифея кларнета.....	7
Вар'янюк О.І. Творча постать Владислава Швеця – основоположника львівської школи гри на трубі	24
Цюлюпа С.Д., Остапчук Р.О. Формування виконавських традицій гри на трубі в контексті музичного життя Рівненщини	29
Слупський В.В. Камерні ансамблі мідних духових інструментів у творчості Жанны Юхимівни Колодуб на прикладі сюїти «Строкати картинки»	35
Сіончук О.В. Духові оркестри України в умовах війни: виклики, адаптація, перспективи	39
Трачук Л.Д. Творча діяльність випускників Тульчинського фахового коледжу культури на мистецькій ниві України.....	44
Пінчук Р.В. Загальна характеристика музичної та просвітницької діяльності магістрантів мистецьких закладів вищої освіти	49
Димченко С.С., Димченко К.С. Історія створення та розвитку конкурсу імені Людвіга Котлара в культурно-мистецькому просторі України.....	52

Педагогіка та методика духового виконавства

Закопець Л.М. Характерні особливості роботи над звуком в процесі початкового етапу навчання гри на гобої	61
Клевець К.О. Розвиток емоційного інтелекту здобувачів освіти з дисципліни «Спецінструмент».....	66
Сиротюк Д.М. Методологія формування чистоти інтонації у музикантів-духовиків у процесі навчання гри на духових інструментах	70
Яровий Ю.В. Концерт № 2 для тромбона з оркестром Л. Колодуба: інтерпретаційний дискурс.....	73
Закопець М.Л., Палаженко О.П. Загальна характеристика формування фахової компетентності виконавців-духовиків у Європейських закладах вищої освіти.....	77
Вишневська І.П. Специфіка роботи концертмейстера в класі духових інструментів.....	83
Пастушок Т.В. Педагогічні умови формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу.....	87
Відомості про авторів	92
Презентація сучасних наукових, навчально-методичних та нотних видань духовиками України та зарубіжжя (2014-2025 роки)	94

Перспективи подальших досліджень концертмейстерської діяльності зосереджуються на кількох ключових напрямках. По-перше, необхідно поглибити дослідження взаємодії концертмейстера та соліста, зокрема в контексті адаптації до змін інтерпретаційних нюансів та технічних особливостей духових інструментів. По-друге, важливим є вивчення ефективності використання цифрових технологій у процесі навчання та репетицій, зокрема в умовах змішаного навчання та кризових ситуацій. По-третє, слід звернути увагу на психологічні аспекти роботи концертмейстера, зокрема на підтримку солістів у стресових ситуаціях і технічних труднощах. Таким чином, майбутні дослідження сприятимуть вдосконаленню технічних, інтерпретаційних та психологічних аспектів концертмейстерської практики.

Список використаної літератури

1. Журавльова Н. І., Каленик І. В. Психологічні аспекти діяльності концертмейстера у сфері музичного мистецтва. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених ДДПУ імені Івана Франка, 2021. Вип.36, Т.1. С.74-79.
2. Моїсєєва М. А. Інтеграція музикознавчих і психолого-педагогічних знань як чинник творчої інтуїції музиканта. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2005. Вип. 21. С. 51–54.
3. Молчанова Т. О. Мистецтво піаніста-концертмейстера у соціокультурному контексті сучасності. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки РДГУ, 2013. Вип. 19(1). С. 212–217.
4. Повзун Л. І. Ансамблева творчість піаніста-концертмейстера : Навчальний посібник. Одеса: Фото-синтетика, 2009. 104 с.
5. Польська І. Камерний ансамбль: феноменологія жанру. Наукові збірники Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка. 2010. Вип. 24. С. 4–14.
6. Ревенчук В.В. Теорія та методика формування концертмейстерських умінь : Навчальний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ імені М. Гоголя, 2009. 111 с.
7. Складар О. Д. Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавських навичок студентів : Навчальний посібник. Харків: ХДАК, 2002. 79 с.

УДК 781:374.13

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7119-3554>

**Пастушок Т.В.,
м. Рівне**

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ДИРИГЕНТА ДИТЯЧОГО ОРКЕСТРОВОГО КОЛЕКТИВУ

Анотація. У даній статті висвітлено педагогічні умови формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу, а саме: діалогічність спілкування між диригентом та дітьми, творчий підхід, активність у процесі самоаналізу та самовдосконалення, розвиток творчих здібностей в учнів із застосуванням новітніх методів навчання. Також показано педагогічні навички диригента для роботи з дітьми, умінь пояснювати музичний матеріал, мотивуючи їх до самовдосконалення та розвитку.

Актуальність даного дослідження визначається тим, що в освітній практиці та науці з особливою увагою приділяється питанням педагогічних умов формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу в закладах мистецької освіти.

Ключові слова: диригент дитячого оркестрового колективу, комунікативна культура, педагогічні умови, взаємодія, саморозвиток.

Abstract. This article highlights the pedagogical conditions for the formation of the communicative culture of a conductor of a children's orchestra, namely: dialogic communication between the conductor and children, a creative approach, activity in the process of self-analysis and self-improvement, the development of creative abilities in students using the latest teaching methods.

In addition, the conductor must have professional pedagogical skills and abilities to work with children, be able to explain musical material in an accessible way, motivating them to self-improvement and development. The conductor directs his work to the development of technical and expressive musical abilities in students, and he also develops a program that takes into account their level of training.

The relevance of this study is determined by the fact that in educational practice and science, special attention is paid to the issue of pedagogical conditions for the formation of the communicative culture of the conductor of a children's orchestra in art schools and extracurricular educational institutions of artistic direction.

The article also analyzes the pedagogical conditions for forming the communicative culture of a conductor of a children's orchestra. These conditions play an important role in creating effective interaction with children and achieving high results in creative activities. Therefore, the conductor of the children's orchestra group must also ensure a friendly atmosphere, organize effective rehearsals, where each student has the opportunity to develop his creative skills and interact with other musicians, as well as choose a repertoire that corresponds to the age and psychological capabilities of children, and prepare them for performances in front of an audience.

Pedagogical conditions for the formation of the communicative culture of a conductor of a children's orchestra also include cooperation with young people, the development of their talents, as well as instilling in them a love for music and work in an orchestra.

Key words: conductor of a children's orchestra, communicative culture, pedagogical conditions, interaction, self-development.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу відбувається завдяки накопиченню та удосконаленню психолого-педагогічних та музично-теоретичних знань, попередньо здобутих в закладах середньої та вищої освіти, а також в практичній діяльності. Для ефективної підготовки диригента дитячого оркестрового колективу мають бути створені належні умови, завдяки яким будуть виконуватися практичні заняття з дітьми та поставлені цілі, щодо їх майбутньої концертної діяльності. Зачасту, для вирішення поставлених цілей, диригент, практикуючи з дитячим оркестровим колективом опирається на власний попередній досвід, або подібні ситуації, де він мав змогу спостерігати за практичними заняттями інших диригентів. Проте, такі набуті знання лише частково можуть сприяти формуванню рівня комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу.

Для того, щоб вирішити ці педагогічні завдання потрібно створити відповідні умови, які б в подальшому забезпечили формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема педагогічних умов у різних аспектах широко досліджувалася у роботах А.Алексюка, Г.Балла, І.Беха, В.Галузинського, Б.Гершунського, С.Гончаренка, П.Груздева, М.Євтуха, В.Загвязинського, І.Зязюна, В.Краєвського, І.Лернера, С.Смирнова, О.Рудницької. Основу для обґрунтування теоретичних засад професійної підготовки диригента оркестрового колективу становлять основні положення музичної педагогіки та теорії мистецької освіти (М.Букач, Л.Коваль, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Рудницька, Т.Смирнова, О.Щолокова, та ін.).

Мета статті – визначити педагогічні умови формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу, які б сприяли розвитку його комунікативної взаємодії з дітьми.

Виклад основного матеріалу. Розвиток комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу є однією із багатьох складників у структурі педагогічного процесу. Головною особливістю цього складного процесу є зміна самосвідомості особистості, яка зумовлена відповідальністю перед майбутніми поколіннями в результаті власної праці та взаємовідносин з учасниками дитячого оркестрового колективу. Формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу є специфічним процесом, в основі якого покладено створення відповідних педагогічних умов.

Поняття «умова» у філософському словнику [7, с. 356] витлумачено як відповідне середовище (обстановку), що відображає відношення предмета до навколишніх явищ. У пропонованому контексті умови постають частиною педагогічного процесу, тому відображають сукупність можливостей змісту навчання та методів, які забезпечують якісне виконання завдань освітнього процесу.

У педагогічній спільноті педагогічні умови трактують як систему засобів, обставин і заходів педагогічного процесу, що сприяють ефективній підготовці майбутніх спеціалістів і підлягають до класифікації на дидактичні, психологічні, методичні, організаційні та комунікативні [2].

Формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу залежить від педагогічних умов – поєднання зовнішніх і внутрішніх чинників, які забезпечують процес якісного навчання майбутніх диригентів оркестрових колективів. С. Сисоєва вважає, що розвиток будь-якої особистості формують зовнішні та внутрішні умови діяльності [5], тоді як В. Галузинський стверджує про те, що особиста реалізація залежить від внутрішніх настанов та індивідуальних професійних якостей [1]. У своїй праці О. Олексюк [4, с.89] виокремлює такі педагогічні умови, як: набуття здобувачами практичного досвіду роботи над художніми творами, діалог у спілкуванні, зв'язок професійної фортепіанної підготовки із вокальною та диригентською практикою здобувачів вищої освіти. І. Цюряк вважає однією з основних педагогічних умов саморозвиток здобувачів [9, с. 19].

Аналізуючи праці вище сказаних авторів, для формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу нами було визначено *наступні педагогічні умови:*

- розвиток мотивації до навчання з використання комп'ютерних технологій та засобів мультимедіа,
- діалогічність спілкування між диригентом та дітьми,
- творчий підхід
- активність у процесі самоаналізу та самовдосконалення,
- розвиток творчих здібностей в учнів із застосуванням новітніх методів навчання.

Розвиток мотивації до навчання з використання комп'ютерних технологій та засобів мультимедіа. Практичні заняття роботи з дитячим оркестровим колективом є тією рушійною силою, яка викликає творчий інтерес учнів до усього творчого процесу. Окрім цього, зацікавленість диригента на практичних заняттях з учнями та бажання вдосконалювати практичні навички є основним стимулом для розвитку умінь аранжувати та оркеструвати нові твори, використовувати та задіювати на практиці комп'ютерні програми для набору нот оркестрових партитур. Результат таких практичних занять передбачає розвиток самостійного творчого вдосконалення диригента дитячого оркестрового колективу.

Окрім цього, існує проблема суперечностей між знаннями диригента, здобутих попереднім досвідом навчання в освітніх мистецьких закладах та вмінням застосовувати їх у практичній діяльності [3]. Дана проблема в більшій мірі пов'язана з диригентсько-оркестровою підготовкою, яка потребує постійного удосконалення. Тому велике значення у формуванні комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу має самоосвіта та активний пошук зв'язку методичного матеріалу і наукових праць видатних диригентів. Вирішення цієї проблеми полягає в стимулюванні науково-пошукової діяльності диригента, а також у самоорганізації.

Одним із важливих методів для мотивації диригента дитячого оркестрового колективу є ознайомлення з автопортретами відомих диригентів та діячів оркестрового мистецтва. Вивчаючи їх життєвий та творчий шлях, диригент має можливість аналізувати моменти успіху і невдач, життєві випробування та найкращі моменти творчого розквіту в житті (пік популярності та слави).

За допомогою засобів мультимедіа та мережі інтернет, диригент дитячого оркестрового колективу має можливість перегляду концертів за участю найвідоміших диригентів, аналізу їх професійних якостей, а також змогу самоудосконалюватись за допомогою відео-уроків. Окрім цього, в процесі роботи з комп'ютерними програмами для аранжування та друку нотного матеріалу, диригент має можливість прослухати власні аранжування, при цьому постійно удосконалювати свої творчі навички та здібності.

Стимулювання самостійної диригентсько-оркестрової діяльності та мотивації диригента дитячого оркестрового колективу підкреслює значимість даної педагогічної умови. Тому під час підготовки до оркестрової діяльності, йому слід чітко ставити перед собою мету, проаналізувати її виконання, а також прагнути до вдосконалення та ефективного досягнення власно-поставленої задачі.

Діалогічність спілкування між диригентом та дітьми. Однією із важливих педагогічних умов формування комунікативної культури майбутнього диригента є його творча взаємодія із учнями у процесі роботи з оркестровим колективом.

Головним чинником творчої взаємодії диригента та учасників дитячого оркестрового колективу є спілкування. На думку О. Олексюк, будь-який діалог можна розглядати як «духовну цінність» [3]. Вона зазначає, що діалогічність спілкування є нічим іншим, як «обмін моральними цінностями». Тому можна дійти висновку, що творча діяльність диригента та дітей безпосередньо спрямована на досягнення поставлених цілей та осмислення загально-людських цінностей.

Комунікативна культура диригента дитячого оркестрового колективу повинна бути передбачена його мобільністю, гнучкістю, яка в свою чергу спрямована на діяльність у постійно-змінному творчому середовищі та повинна мати тісний зв'язок із учасниками оркестрового колективу. Саме здатність до максимально-оптимального спілкування диригента з учнями є одною і найважливішою педагогічною умовою його комунікативної культури. Відповідно, від таких умінь буде залежати психологічна атмосфера в дитячому оркестровому колективі та загальний результат його диригентсько-оркестрової діяльності.

В нашому випадку діалог, це вияв довіри та поваги між диригентом та учнями, можливість знайти згоду, коли розмова проходить на партнерських засадах. Серед головних психологічних труднощів, які можуть проявлятися в процесі діалогічного спілкування є такі, як:

- труднощі в передачі особистого емоційного ставлення до художнього матеріалу,
- нерозуміння індивідуальних психологічних якостей диригента оркестру,
- невміння налагодити психологічний контакт із дітьми,
- складності у спілкуванні, які виникають під час практичних занять,
- невміння будувати індивідуальні стосунки з учнями у процесі вирішення творчих завдань.

Формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу також передбачає доброзичливі психологічні відносини диригента та учнів, в яких процес вирішення поставленої задачі полягає в спільному осмисленні та співпраці для досягнення максимального результату. Педагогічна взаємодія спирається на атмосферу психологічного взаємокомфорту у спілкуванні, коли створені наявні умови для самовираження та емоційного розкриття учасників оркестрового колективу.

Найціннішою формою творчості є така взаємна діяльність диригента та учасників дитячого оркестрового колективу, яка відкриває нові шляхи розвитку у мистецтві і науці. Формування комунікативної культури диригента дитячого оркестру відбувається разом з особистісним зростанням всіх учасників оркестрового колективу. Відповідно, професійна комунікативна взаємодія диригента дитячого оркестрового колективу із його учасниками сприяє розвитку та вирішенню різноманітних завдань, залученню дітей до активної творчої діяльності, яка безпосередньо має позитивний вплив на формування його комунікативної культури.

Творчий підхід. Творчість – це певна діяльність людини, яка спрямована на створення нових матеріальних чи духовних цінностей (художні твори, твори мистецтва, наукові праці, інновації, тощо). В одній із наукових праць В. Галузинського було зазначено, що *творчий підхід* – це фактор успіху, чи умова, яка народжена в спільній діяльності викладача та його наставників (студентів), де в перше виділяється студентська творчість, як однозначний компонент творчого навчання відносно педагога. В нашому випадку, творчий підхід розглядається, як частинка діяльнісного підходу [1, с. 91.]. Тому можна стверджувати, що творчий підхід позитивно сприяє удосконаленню комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу, за умови запровадження в творчу та практичну діяльність навчальних компонентів, які сприяють розвитку творчих умінь, навиків та елементів навчання та самоудосконаленню його професійного рівня.

Можна зазначити, що формування комунікативних умінь та навиків диригента дитячого оркестрового колективу відбувається завдяки стимулюванню його художньо-творчої реалізації у процесі диригентсько-оркестрової діяльності. Дане стимулювання позитивно впливає на формування його творчих навиків, які в процесі постійного удосконалення формують його творчий підхід в цілому.

Активність у процесі самоаналізу та самовдосконалення. В своїй науковій праці, займаючись проблемами самостійної роботи студентів, А. Цюприк [8, с. 100-108.] зауважує, що в першокурсників першочерговою самостійною проблемою є пошук необхідної інформації. У процесі навчання, набуваючи професійного досвіду студенти поступово змінюють свій навчальний орієнтир на результативність самостійної роботи та усвідомлення вивченого матеріалу. В своїх методичних рекомендаціях Л. Теряєва [6] пропонує у самостійному опрацюванні використовувати комп'ютерні програми, інформаційні технології, мережу інтернет (пошук електронних бібліотек, електронна пошта, соціальні мережі, проведення обговорень, пошук репертуару, запис нот за допомогою нотних редакторів, виконання творчих завдань). Використання даної інформації дає можливість слухати, аранжувати, корегувати, оркеструвати та використовувати її в практичній діяльності, додатково покращуючи свої знання з музично-теоретичних дисциплін.

Набуваючи практичний досвід роботи з оркестровим колективом, диригент дитячого оркестру здобуває професійні навички, які в подальшому розвитку постійно удосконалюються. В сучасному світі оркестрового виконавства саме обізнаність диригента щодо сучасного репертуару, знання та використання засобів мультимедіа, обізнаність використання сучасних інструментів в оркестрових колективах в майбутньому дає більше можливостей для його працевлаштування. Саме такий багаж знань вмінь та навичок і є основним елементом мотивації, що сприяє активності диригента дитячого оркестрового колективу.

Одним з ефективних методів самовдосконалення диригента дитячого оркестрового колективу також являється професійна рефлексія – метод самоаналізу знань і вчинків, їх значень та меж. В нашому випадку професійна рефлексія охоплює:

- аналіз та переосмислення диригентом думок та дій, пізнання свого внутрішнього світу та творчими переживаннями, пов'язаними із управлінням дитячим оркестровим колективом,
- аналіз вже виконаної художньо-творчої роботи з дитячим оркестровим колективом,
- здатність диригента дитячого оркестрового колективу оцінити власний творчий акт з позиції глядача,
- інтерпретації виконуваних художніх творів шляхом зіставлення індивідуального бачення, епохою та художнього змісту, який був задуманий композитором.

Застосування новітніх методів навчання. Одним із сучасних методів, який використовують диригенти сучасних оркестрових колективів вважають інтерактивне навчання. *Інтерактивне*

навчання – це той вид навчальної співпраці, який відбувається за допомогою активної постійної взаємодії усіх її учасників. Така методика навчання розвиває індивідуальні творчі здібності диригента дитячого оркестрового колективу, а також сприяє закріпленню його музично-теоретичних знань. Розвиток таких творчих здібностей в майбутньому позитивно впливає на психологічні відносини диригента з учнями, індивідуальному креативному контакту та їх загальній творчій співпраці.

В сучасних оркестрових колективах також можна побачити застосування синтезатора, клавішних інструментів, комп'ютера та різного виду електронних музичних пристроїв. Використання таких технологій у репетиційній роботі сприяє виконанню різних творчих завдань:

- аранжуванню оркестрових творів будь-якої складності,
- вмінню записувати оркестрові ноти та набору партитур в музичних редакторах,
- створення індивідуальної інтерпретації на оркестровий твір будь-якого виду складності.

Розвиток комунікативної культури із застосуванням новітніх методів навчання диригента дитячого оркестрового колективу залежить також від залучення їх до власної композиторської творчості. Велике значення для такого розвитку має написання оркестрових творів для дитячих оркестрових колективів із застосуванням вище сказаних мультимедіа технологій та індивідуальна інтерпретація. Такі здобутки повинні використовуватися диригентом на репетиційних заняттях з дитячим оркестровим колективом.

Висновки. Як підсумок вище викладеного можна стверджувати, що педагогічні умови – це сукупність чинників, які уможливають використання ефективних педагогічних засобів комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу. Це дає підстави трактувати процес оркестрової підготовки як взаємодію диригента та дітей в умовах оптимізації загального психологічного клімату, де диригент створює умови для самореалізації та самоствердження з огляду на творчий потенціал кожного оркестранта. Очевидно, що саме в межах творчої взаємодії учасники дитячого оркестрового колективу краще виявляють себе, удосконалюючи власний творчий потенціал.

Педагогічні умови є джерелом мотивації диригента та учнів, запорукою розвитку сприйняття, творчого пошуку та підвищення їх виконавської майстерності, а також набуття професійних особливостей і комунікативної культури диригентом оркестрового колективу. Відтак формування комунікативної культури майбутнього диригента дитячого оркестру вимагає створення педагогічних умов, які сприятимуть підвищенню його професійного рівня.

Перспективою подальших розвідок педагогічних умов формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу можна вважати оптимізацію всього процесу формування комунікативної культури диригента дитячого оркестрового колективу. Для цього потрібно посилити його методичну підготовку та звернути увагу на музично-теоретичну базу знань, включаючи новітні методи та сучасні засоби навчання.

Список використаних джерел

1. Галузинський В.М. Педагогіка: теорія та історія. В.Галузинський, М.Євтух. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
2. Коваленко І.Г. Педагогічні умови формування професійно-особистісних рис майбутніх учителів музики у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогічна. Львів: ЛНУ, 2005. Вип. 19. ст. 323-329.
3. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посіб. О. М. Олексюк, М. М. Ткач. – К. Знання України, 2004. – 264 с.
4. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2013. 248 с.
5. Сисоева С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня. Київ: Поліграфкнига, 1996. 406 с.
6. Теряєва Л.А. Методичні рекомендації до формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 32 с.
7. Філософський енциклопедичний словник. НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – Київ: Абрис, 2002. – VI, 742 с., ст. 655.
8. Цюприк А.Я. Основні підходи до проблеми організації самостійної роботи студентів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2003, № 6. С. 100-108.
9. Цюряк І.О. Методика застосування особистісно-орієнтованих технологій навчання в процесі диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2009. 19 с.

Наукове видання

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

ВИПУСК 17

Редактор-упорядник
Степан Цюлюпа

Верстка
Віталій Власюк

Підписано до друку 28.05.2025 р. Формат 60х84 1/8. Папір офсет.
Гарнітура "Times". Друк цифр. Ум. друк. арк. 12,09. Наклад 100 пр. Зам. 40.
Видавництво "Волинські обереги".
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.
Надруковано в друкарні видавництва "Волинські обереги".